

ДОНИШЧЌ, РИСОЛАИ ДИПЛОМЌ ВА РОҲБАРИ ИЛМЌ

БА НАВИШТАНИ РИСОЛАИ ДИПЛОМЌ КЌ ҲАҚ ДОРАД?
- АЛБАТТА, СТУДЕНТИ ХУШҚОБИЛИЯТ
ҚОБИЛИЯТИ СТУДЕНТ ЧЌ НАВЪ МУАЙЯН КАРДА МЕШАВАД?

Муайянкунандаи қобилияти студент, пеш аз ҳама, дониши худӣ ўст, ки он дар маърақаҳои имтиҳонот зоҳир мегардад. Инчунин, қобилият ва рағбати студентро иштироки фаъолонаи ӯ дар маҳфилҳои илмии студентӣ равшан мекунад.

Студентон дар курсҳои дуйум, сейум ва чорум қорҳои қурсӣ менависанд, ки ин худ барои таълифи рисолаи дипломӣ дар оянда як навь мактабе мебошад.

Қурси чорум ба таври қатъӣ ҳал мекунад, ки қӣ аз ўҳдаи таълифи рисолаи дипломӣ баромада метавонад ва қӣ не. Рӯйхати студентони қобилиятнокро кафедра мувофиқи тавсияи роҳбари ҳамон синф ва маслиҳати муаллимон ҷудо менамояд.

Мавзӯҳои рисолаҳо пешакӣ дар маҷлиси кафедра ҳартарафа муҳокима ва тасдиқ карда мешаванд.

Бояд гуфт, ки мавзӯҳои рисолаҳои дипломӣ ҳанўз дар нимаи дуюми қурси IV тақсим карда мешаванд. Ин боиси он мешавад, ки студент хеле барвақт мақсад ва вазифаи мавзуи худро дурустаққ мулоҳиза намуда, нақшаи қорро муайян мекунад ва бо ҷамъ намудани омўзиши адабиёти зарурӣ барвақт машғул мешавад.

Таҷриба нишон медиҳад, ки агар мавзӯ ба студент ба хубӣ шинос бошад, яъне ӯ аз қурси III сар карда ва ё ҳеҷ набошад дар қурси IV дар атрофи ҳамон мавзӯ қори қурсӣ навишта бошад, рисолаҳои дипломии аълосифат ҳосил мешавад.

Ва баръакс, мавзуъ нав бошад он танҳо дар охири курси IV супурда шуда бошад, рисолаи дипломӣ аксаран хеле хом навишта мешавад.

Рисолаи дипломӣ. Ҳар як студент орзу дорад, ки ба боварии муаллимон ва кафедра соҳиб шавад, рисола нависад.

Таълифи рисола имтиёз ҳам дорад. Студенте, ки рисолаи дипломӣ навиштааст, аз дигар имтиҳоноти давлатӣ қариб озод мешавад. Ӯ дар КИД (Комиссияи имтиҳонии давлатӣ) танҳо рисолаи худро ҳимоя мекунад.

Рисолаи дипломӣ - оинаи донишу қобилияти студент ҳисоб меёбад, зеро дар он доираи назари муаллиф, дараҷаи вуқуфи ӯ аз адабиёти мавҷуда, захираи дониш, тафаккурот ва маҳорати қаламронии ӯ маҳз дар рисола зоҳир мегардад. Ва КИД ҳам ана ҳамаи ин масъалаҳоро ба ҳисоб гирифта, ба сифати рисолаи дипломии студенти хатмкунанда баҳо мегузорад.

Пас, омили сифати рисолаи дипломӣ кадом аст?

Албатта, сифати рисола ба бисёре чизҳо (масалан, қимати мавзуъ, дар вақташ интиҳоб шудани он ва ғайра) вобаста аст. Лекин омили асосӣ, пеш аз ҳама, ба ҳуди студент ва роҳбари илмӣ ӯ вобаста мебошад.

Агар студент мавзуъро барвақт интиҳоб намуда, нақшаи онро хуб андешида, материалро суботкорона ҷамъ намуда, онро бо шавқу рағбат ба рӯи коғаз оварад ва он навиштаҳоро гаштаю баргашта аз нав кор кунад, бешубҳа, рисолаи хуб ба даст хоҳад омад. Баҳои баланди КИД ба рисолаи дипломӣ - орзуи ҳар як студент аст.

Омили дигари чигунагии рисолаи дипломӣ - роҳбари илмӣ мебошад. Агар роҳбари илмӣ ҳар як андешаи шогирди худро бодикқат шунида, савобу носавоби онро гӯяд, ҳар як навиштаи ӯро бочиддиат хонда, тарафҳои дурусту нодурусти онро нишон диҳад, он рисола, бегумон, хуб хоҳад шуд. Баҳои аълои гирифтаи шогирд - ифтихору шодии устод аст.

Хуллас, ғарази хушсифатии рисолаи дипломӣ, аз як тараф, меҳнаткашии шогирд бошад, аз тарафи дигар, серталабии устод аст.

Аммо бисёре студентон ба рисолаи дипломӣ саҳл менигаранд, онро осон гумон мекунанд. Онҳо фаромӯш мекунанд, ки дуруст ифода карда тавонистани фикр ба бисёр ва бамулоҳиза навиштан вобаста аст ва пеши қалам танҳо дар меҳнат, дар меҳнати пурмашаққат кушода мешавад.

Қисме аз чунин хатмкунандагон бо як илоҷе рисолаҳо ҳимоя карда, диплом гирифта, соҳиби маълумоти олии шаванд ҳам, шахси комилу фозил шуда наметавонанд, дар иншои як порча мактуб, ё мақола ё ғайри он душворӣ мекашанд.

Мутаассифона, баъзе муаллимон ҳам дар таълифи рисолаҳои дипломӣ (махсусан, корҳои курсӣ) серталабӣ зоҳир намекунанд, шогирдро дар кор кардан, ҷустуҷӯ намудан, таҳрирҳои тақрорӣ маҷбур намекунанд. Ин муносибат, зоҳиран, нисбат ба студент ғамхорист. Аммо, дар ҳақиқат, ин камоли бераҳмист, зеро ба туфайли он хатмкунанда маълумоти олии гирад ҳам, саводи комил намебарорад, зиёии ҳақиқӣ шуда наметавонад.

Дар охир таъкид мекунем, ки роҳбари илмӣ серталаб, мавзӯ муҳимму зарурӣ ва шогирд меҳнаткаш бошад, рисолаи хуби дипломӣ ба даст меояд.

**Раҳим МУСУЛМОНҚУЛОВ,
номзади илмҳои филологӣ.**

БА НАВИШТАНИ РИСОЛАИ
ДИПЛОМАИ КИ ҲАҚ ДОРАД!
— АЛБАТТА, СТУДЕНТИ
КУШКОБИЛИЯТ.
ҚОБИЛИЯТИ СТУДЕНТ ЧИ
НАВЪ МУАЯЯН КАРДА МЕ-
ШАВАД!

МУАЯЯНКУНАДАН ҚОБИ-
ЛИЯТИ СТУДЕНТ, ПЕШ АЗ ҲА-
МА, ДОНИШИ ХУДИ УСТ, КИ ОН
ДАР МАЪРАКАҲОИ ИМТИҲОНОТ
ЗОҲИР МЕГАРДАД. ИЧУНИН, ҚО-
БИЛИЯТ ВА РАҒБАТИ СТУДЕНТРО
ИШТИРОКИ ФАВОЛОНАН У ДАР
МАҲФИЛҲОИ ИЛМИИ СТУДЕНТИ
РАВИШАН МЕКУНАД.

Студентон дар курсҳои дуй-
ум, соқум ва чорум қорҳои
курсӣ менависанд, ки ин худ
барои таълифи рисолаи дипло-
мой дар оянда як навъ мак-
табе мебошад.

Курси чорум ба таъри қатъи
ҳал мекунад, ки ки аз ӯҳдаи
таълифи рисолаи дипломай ба-
ромеда метавонад ва ки на-
руйхати студентони қобилият-
нокиро кафедра мувофиқи таъ-
лизи роҳбари ҳамон синф ва
маслиҳати муаллимон ҷудо
менамояд.

Мавзӯҳои рисолаҳо пешаи
дар маҷлиси кафедра ҳарга-
рафа муҳокима ва тасдиқ кар-
да мешаванд.

Бояд гуфт, ки мавзӯҳои
рисолаҳои дипломай ҳанӯз дар
ниман дуйуми курси IV тақ-
сим карда мешаванд. Ин бис-
ки он мешавад, ки студент

ДОНИШҶӮ, РИСОЛАИ ДИПЛОМАИ ВА РОҲБАРИ ИЛМИ

хеле барақат мақсад ва вази-
фан мавзӯи худро дурустақам
мулоҳиза намуда, мақшаи
қорро муайян мекунад ва бо
ҷамъ намудани омӯзиши ада-
бияти зарурӣ барақат машғул
мешавад.

Таъриба нишон медиҳад, ки
агар мавзӯ ба студент ба ҳу-
бӣ шикос бошад, ҳаҷе
ӯ аз курси III сар кар-
да ва 6 ҳаҷ мебошад
дар курси IV дар атрофи ҳа-
мон мавзӯ қори курсӣ на-
вишта бошад, рисолаҳои дип-
ломайи аълосифат ҳосил меша-
вад. Ва баръакс, мавзӯ на-
вошаду он танҳо дар охири
курси IV супурда шуда бо-
шад, рисолаи дипломай аксаран
хеле хом навишта мешавад.

Рисолаи дипломай. Ҳар як
студент орзу дорад, ки ба бо-
варин муаллимон ва кафедра
соҳиб шавад, рисола на-
висад.

Таълифи рисола имтиҳон ҳам
дорад. Студенте, ки рисолаи
дипломай навиштааст, аз дигар
имтиҳоноти давлатӣ қариб
озод мешавад. Ӯ дар КИД

(Комиссияи имтиҳоноти давла-
тӣ) танҳо рисолаи худро ҳи-
моя мекунад.

Рисолаи дипломай — омили
донишу қобилияти студент
ҳисоб меабад, зеро дар он
доираи назари муаллиф, дора-
ҷаи ҷуқуфи ӯ аз адабиёти
мавҷуда, захираи дониш, та-
факкурот ва маҳорати қалам-
роии ӯ маҳз дар рисола зо-
ҳир мегаардад. Ва КИД ҳам
ана ҳамон ин масъалаҳоро ба
ҳисоб гирифта, ба сифати ри-
солаи дипломайи студенти хати-
мунанда баҳо мегузорад.

Пас, омили сифати рисолаи
дипломай кадом аст?

Албатта, сифати рисола ба
бисёре чизҳо (масалан, қи-
мати мавзӯ, дар азҷаи
интихоб шудани он ва ғайра)
вобаста аст. Лекин омили асо-
си, пеш аз ҳама, ба худ студент
ва роҳбари илми ӯ во-
баста мебошад.

Агар студент мавзӯро бар-
вақт интихоб намуда, нақшаи
онро хуб андешида, материал-
ро суботқорона ҷамъ намуда,
онро бо шавақ рағбат ба ри-

қораз оғирад ва он навишта-
қоре гаштаю баргашта аз нав
қор кунад. бешубҳа, рисолаи
хуб ба даст хоҳад омад. Баҳон
Балади КИД ба рисолаи
дипломай — орзуи ҳар як сту-
дент аст.

Омили дигари ҷиғанагии ри-
солаи дипломай — роҳбари ил-
мӣ мебошад. Агар роҳбари
илмӣ ҳар як андешани шогирди
худро бодидқат шунда, саво-
бу носавоби онро гуяд, ҳар як
навиштаи ӯро бодидқат ҳон-
да, тарафҳои дурусту ноду-
русти онро нишон диҳад, он
рисола, бегумон, хуб хоҳад
шуд. Баҳон аълои гирифтаи
шогирд — ифтихори шодин
устод аст.

Ҳуллаас, гарави хушсифати
рисолаи дипломай, аз як та-
раф, маҳнаткашии шогирд бо-
шад, аз тарафи дигар, сарта-
лабчи устод аст.

Аммо бисёр студентон ба
рисолаи дипломай сазл менига-
ранд, онро осон ғумон меку-
нанд. Онҳо фаромӯш мону-
нанд, ки дуруст ифода карда

тавоистани фикр ба бисёр
ва бамулоҳижа навиштан во-
баста аст ва пеша қалам тан-
ҳо дар маҳнат, дар маҳнати
пурмаҳакқат кушода мешавад.
Қисме аз ҷунун хатмкунанда-
гон бо як илоҷе рисолаҳо ҳи-
моя карда, диплом гирифта,
соҳиби маълумоти олии ша-
ванд ҳам, шахси коммуни-
стӣ шуда наметавонанд, дар
инишон як порча мактуб, 6 ма-
қола 6 ғайри он душвори ма-
кашанд.

Муваассифона, баъзе муал-
лимон ҳам дар таълифи рисо-
лаҳои дипломай (маҳгусан,
қорҳои курсӣ) сарталаби зо-
ҳир намекунанд, шогирдро
дар қор кардан, ҷустукуҷи
мудия, таҳрирҳои тақрори
мақбур намекунанд. Ин муно-
сибат, зоҳиран, нисбат ба сту-
дент ғамхорист. Аммо, дар
ҳақиқат, ин қамолти бераҳмист,
зеро ба тавфайли он хатмку-
нанда маълумоти олии гирад
ҳам, саводи қомил намебаро-
рад, зини ҳақиқӣ шуда наме-
тавонад.

Дар охир таъкид мекунем,
ки роҳбари илмӣ сарталаб,
мавзӯи муҳими зарурӣ ва
шогирд маҳнаткаш бошад, ри-
солаи хуби дипломай ба даст
меояд.

Раҳим МУСУЛМОНҚУЛОВ,
номзади илмҳои
филология.